

א. שחיטת עובד כוכבים – נבלה, ומטמאה במשא [אבל מותרת בהנאה, שאין רוב הנכרים מינים, כלומר אינם אדוקים בעבודת כוכבים אלא מנהג אבותיהם בידיהם]. ולדברי רבי אליעזר, סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, הלכך אסורה בהנאה משום תקרובת עכו"ם.

א. המקור לפסול שחיטת נכרי [גם אם שחט כראוי] מוזבחת... ואכלת אותו שהוא בר זביחה,

אתה אוכל משחיטתו (תוס'. וע' תוספתא פ"א). והרמב"ם (שחיטה ד,יא) כתב: מכך שהזהיר הכתוב וקרא לך ואכלת מזבחו אתה למד שזבחו אסור (וכ"ה במדרש החפץ ובמכלתא דרשב"י).

ולוקים על אכילתה דבר תורה משום נבלה, אפילו היה השוחט קטן. וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד ע"ז שחיטתו נבלה (שם הי"ב). יש מפרשים בדבריו שכשאינו עובד עכו"ם אין שחיטתו אסורה אלא מדרבנן (ע' בנו"כ שם וב"י וב"ח וט"ו ותבו"ש יו"ד ב. ולפי"ז צ"ל שמה שכתב (ב,ב) ששחיטת נכרי בעזרה אינה אסורה בהנאה משום שאינה שחיטה, היינו בעובד עכו"ם דוקא). וי"מ מדאורייתא, ומה שכתב 'גדר גדול' היינו כלפי כותים (עש"ך ופמ"ג שם עפ"י ספרים ישנים).

ב. הלכה כחכמים, הלכך שחיטתו אינה אוסרת בהנאה (עפ"י ב"י וש"ך יו"ד ב).

ג. נכרי ששחט בהמה, מותר לשחוט בנה אחריה ואין בדבר משום 'אותו ואת בנו' (עפ"י תוספתא פ"ה).

ד. הרמב"ם (אבות הטומאות ב,י) נטה לומר שנכרי ששחט בסכין יפה כראוי, אינה מטמאה טומאת נבלות אלא מדברי סופרים (וע' גם בהקדמתו לסדר טהרות), ואין חייבים עליה משום ביאת מקדש. והראב"ד השיגו.

שחיטת מין (– האדוק בעבודת כוכבים), בין ישראל בין נכרי – הריהי לעבודת כוכבים ואסורה בהנאה. [וכן פתו פת כותי, יינו יין נסך, ספריו (– תנ"ך שכתב) ספרי קוסמין (– נביאי הבעל, שלשם עכו"ם כתב הלכך ישרפו. רש"י, פירותיו טבלים. ויש אומרים אף בניו ממזרים].

[תקרובת עבודת כוכבים, לדברי רבי יהודה בן בתירא מטמאה באוהל כמת, ולדברי חכמים אינה מטמאה באהל. (ונחלקו שתי לשונות בדברי רבא, האם דיוק משנתנו כריב"ב או כחכמים). וע"ע בע"ז לב].
(ע"ע לעיל ג-ה בדיון שחיטת מומר לעבודת כוכבים).

ב. השוחט בלילה, וכן הסומא ששחט – שחיטתו כשרה. מבוואר בגמרא (עפ"י ישוב התוספתא עם משנתנו) שאם אבוקה כנגדו, שוחט בלילה אף לכתחילה.

א. כמו כן אין לשחוט ביום במקום אפל ללא תאורה (עפ"י תורת הבית הקצר ד; יו"ד יא).
ב. משמע שלכתחילה צריך אבוקה ואין די בנר (יש"ש כה). ויש חולקים וסוברים שמותר אף לאור נר יחידי (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; ספר יראים השלם תנו; שו"ת הרדב"ז ח"ו שא ועוד. ע' דרכי תשובה יא סקט"ו). ויש מתירים אפילו לאור הלבנה (עפ"י פרי חדש שם).

דף יד

כב. בהמה שנשחטה בשבת, האם אסורה באותו היום משום מוקצה?

בתחילה אמר רבי אבא (בהסבר דברי רב) שבהמה שנשחטה באיסור בשבת, אסורה באכילה באותו יום משום הכנה, לרבי יהודה שאסר לחתוך נבלה לפני הכלבים כאשר נתנבלה בשבת משום שאינה מוכנת לכך. ודחה אביי שכאן שונה שמתחילה היתה הבהמה מוכנה לאדם וגם עתה היא מוכנת לו [והראיה, מכך

ששוחטים בהמה ביום טוב לרבי יהודה], משא"כ נבלה שמתחילה היתה מוכנה לאדם ועכשיו לכלבים. רב יוסף רצה לדמות בהמה שנשחטה לכלי שנשבר, שלדברי רבי יהודה אסורים השברים בטלטול אם אינם עושים מעין מלאכתם הראשונה. ודחה אביי שכאן שונה שמתחילה 'אוכל' (שהרי היתה עומדת לאכילה מעיקרא) ועתה 'אוכל', והריזה כמאכל שנשבר ונפרת שאינו אסור.

וכן אמרו שאינו דומה למוקצה מחמת מיאוס (או מחמת חסרון כיס וכד'. ערשב"א) שאסור לרבי יהודה, כי אדם מקצהו מדעתו לגמרי. וגם לא למוקצה מחמת איסור – שדחאו בידיים.

וניסו לומר שלדברי שמואל שמשקים שזבו מעצמם מזיתים וענבים, אסורים לרבי יהודה משום גזרה שמה יסחוט [ואפילו הם מיועדים לאכילה, חוששים שמא יימלך עליהם לסחטם], כמו כן יש מקום לאסור בהמה שנשחטה משום גזרה שלא ישחוט. אלא שרב חולק על שמואל ולדבריו רבי יהודה לא אסר בזיתים וענבים העומדים לאכילה, והרי רב הוא שאסר בהמה שנשחטה באכילה באותו היום לרבי יהודה – וא"כ ודאי לא מטעם זה אסר [אלא מטעם 'מעשה שבת'].

הלכך לרבי יהודה אין ראייה לאסור משום מוקצה, ומכל מקום אמר רב (כפי שמסר רבי יצחק בר אדא. וכן אמר רב נחמן בר יצחק בהסבר השתקתו של רב להווא תנא. להלן טו), שבהמה שנשחטה בשבת אסורה משום מוקצה כל שאין שם חולה מבעוד יום, שהרי בכניסת שבת אין הבהמה ראויה לאכילה כלל.

א. יש סוברים שאפילו רבי שמעון דלית ליה מוקצה מחמת איסור [וכמותו נוקטים להלכה להרבה

פוסקים, כאשר לא דחאו בידיים], מודה בשוחט בשבת שאסור משום מוקצה, מפני

שאינן אדם יושב ומצפה מתי בהמתו תשחט (עפ"י תו"י שבת מד. ספר התרומות רנד; סמ"ג לאו סה. וכן

נקט רש"ל). ויש חולקים ומתירים משום דקיימא לן כרבי שמעון (רא"ש (כ) עפ"י הרי"ף; או"ח שיה.

וערשב"א להלן טו; חו"א או"ח מא. ד. ודעת הרמב"ן והר"ן לפסוק כרבי יהודה בכל מוקצה מחמת איסור. ואולם

אין כן דעת השו"ע. ע' חו"א או"ח מד, ז מט, ד).

ב. לפי צד אחד בתוס' (עפ"י ספק הגמרא בביצה כו), אפשר שאפילו יש חולה מבעוד יום, אסור משום

מוקצה כשהבריא, שמא יש מוקצה לחצי שבת. ואולם להלכה קיימא לן אין מוקצה

לחצי שבת.

ג. נראה שגם מי שהיה שוגג וסבור מותר לשחוט בשבת, שייך איסור מוקצה כלפיו, הגם

שבכניסת שבת היה בדעתו שישחט – כי אין מתחשבים בדעתו אלא לפי האמת (עפ"י מנחת

שלמה ח"א סב, יא).

דפים יד – טו

כג. א. השוחט בשבת וביום הכיפורים, האם שחיטתו כשרה? האם מותר לאכול משחיטתו בשבת?

ב. המבשל בשבת, האם התבשיל יאכל?

ג. השוחט או מבשל בשבת עבור חולה, האם מותר באכילה לבריא?

א. תנן, השוחט בשבת וביום הכיפורים – שחיטתו כשרה.

לדברי רבי מאיר, שחט בשוגג – מותר לאכול הבשר בשבת בין לשוחט עצמו בין לאחרים. ולדברי רב

נחמן בר יצחק בהסבר דברי רב, אסור משום 'מוקצה' אא"כ היה לו חולה מבעוד יום שנצרך לשחיטה

[ובשעת השחיטה כבר הבריא]. שחט במזיד – לא יאכל בו ביום (לא לו ולא לאחרים, כדי שלא יהנו

מהאיסור. רש"י תוס' ועוד), אבל למוצאי שבת – מותר.